

Avkoloniserte samlinger og avkolonisert undervisning – hvor er vi i 2026?

Laura Drivdal & Ida Juhasz
Universitetsbiblioteket, Universitetet i Bergen
Bibliotekenes nettverk for ph.d.-støtte-seminar
Stavanger, 22.04.26

Agenda

1. Introduksjon
2. Avkoloniseringsdebatten
 - i faglitteraturen
 - i utvalgt(e) UH-bibliotekrelevant(e) strategier og politikk
3. Avkoloniseringsbriller i samlingsarbeid
4. Avkoloniseringsbriller i undervisning

Bakgrunn: En internasjonal bevegelse med dype røtter

#RhodesMustFall: A distinct historical chapter in theorising black struggle

18 MARCH 2025 | STORY ELELWANI RAMUGONDO. PHOTO ROGER SEDRES / IMAGESA. Read time 8 min.

#RhodesMustFall was the first time that South Africa gave birth to a global movement that was heard reverberating across the halls of institutions of learning.

The Rhodes Must Fall (RMF) movement, which was sparked at the University of Cape Town (UCT) on March 9 2015 and gained traction through the #RMF hashtag on social media, is one of the student-led societal uprisings that can rightfully claim to have reignited decolonial discourse and scholarship in the African continent and beyond.

Most read

- [Graduand's PhD brings hope and healing](#)
09:00, 23 March 2025
- [UCT researcher takes cryogenic breakthrough to NASA Glenn](#)
14:00, 4 March 2025
- [Invest in your networks, capital and connections](#)
09:30, 12 March 2025
- [UCT researchers join na for African languages](#)
12:10, 18 March 2025
- [Breaking the classroom](#)
10:00, 11 March 2025

Latest articles

[Take interest in](#)

- Kolonilandenes frigjøringskamper 1950-tallet
- 2015: #RhodesMustFall på UCT - inspirerte internasjonal bevegelse: **decolonialise the university**
- Oppgjør med koloniarv i akademia og utfordre skjevheten i strukturer

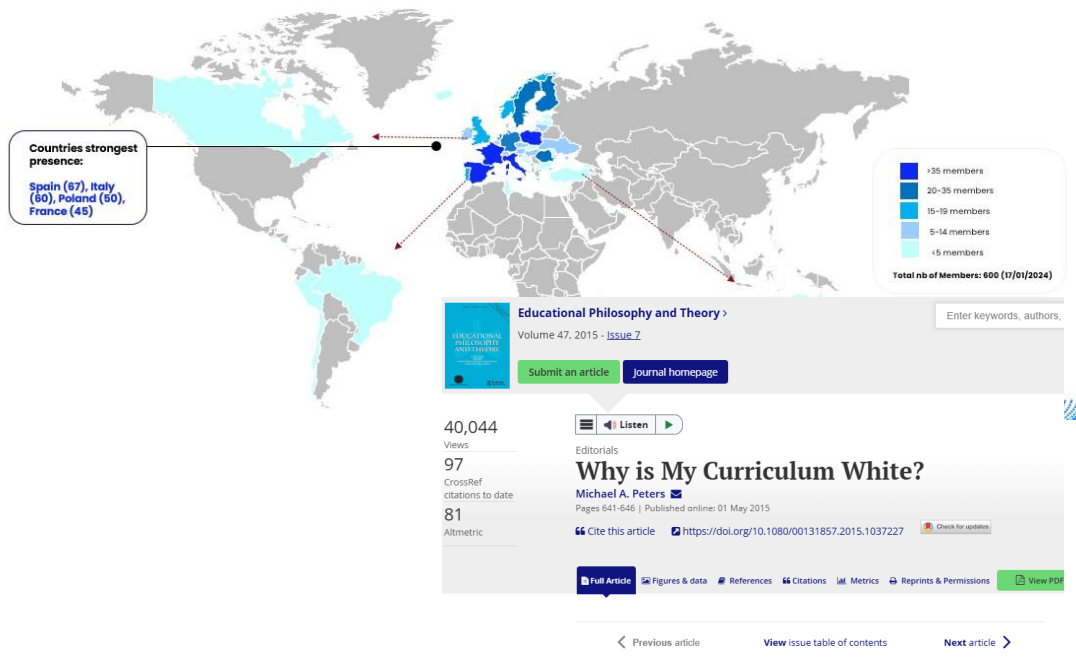

Avkolonialisering av universitet – ulike fokus

- Noe overlapp med inkludering, mangfold/D(iversity), E(quity), I(nclusion)
- Oppgjør med skjeve internasjonale strukturer– eks CoARA
- Avkolonialisering av kunnskapsbruk/pensum - både i det 'globale nord' og i tidligere koloniland

<https://www.coara.org/news/coaras-membership-expands-beyond-600-organisations/>

CoARA membership 17th January 2024 International outreach goals

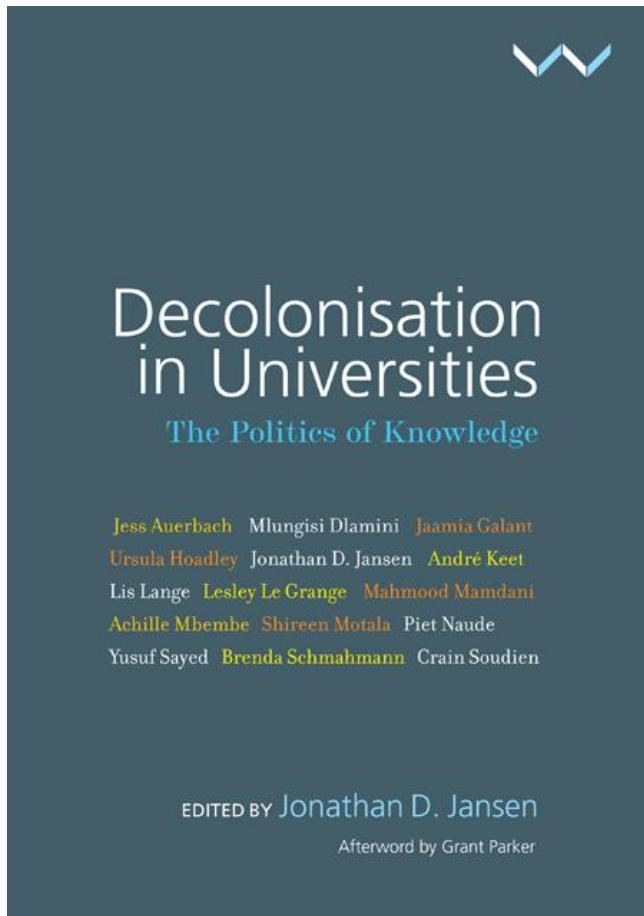
You have to be careful, very careful, introducing the truth to the Black man who has never previously heard the truth about himself, his own kind, and the white man ... The Black brother is so brainwashed that he may even be repelled when he first hears the truth.

–Malcolm X, *The Autobiography of Malcolm X*, 1965

Avkolonialisering av universitet

= **Kunnskapspolitik** (Jansen, Mamdani, Mbembe etc.)

- Kunnskap ikke nøytralt - valg av kunnskap på pensum ikke nøytralt
 - Pensum definert: kodifisering av kunnskap som er gitt legitimitet og verdi gjennom en institusjonalisert prosess

KHiO-studenter krever «avkolonisering» av pensum

Over 130 studenter har skrevet brev til skolen. Rektor sier seg enig i kritikken.

Studenter ved Kunsthøgskolen i Oslo mener skolen har et problem med strukturell rasisme. Rektor sier seg enig. Foto: Rolf Øhlman

Mviena Kifle

Kronikk

Avkolonisering på villspor

Vitenskapelig relativisme har tatt over en ellers betimelig kritikk av manglende mangfold i akademia.

Tore Wig (førsteamanuensis ved Institutt for Statsvitenskap, UiO og seniorforsker ved Institutt for Fredsforskning Prio)

Debatt

De som ønsker avkolonisert undervisning, er på feil lærested

Per Arne Bjørkum

Avkolonisering av akademia er en avsporing

Det som kunne vært en interessant vitenskapsteoretisk om hvite privilegier og rasialisering.

Anders Martinsen
FØRSTEAMANUENSIS, OSLOMET

Debatt | Akademia

Moderne vitenskap utviklet seg samtidig med slavehandel og utnyttelse. Det er på tide å dekolonisere akademia | Ida Roland Birkvad og Cindy Horst

Avkoloniseringsdebatten på norsk (ca. 2018-2020)

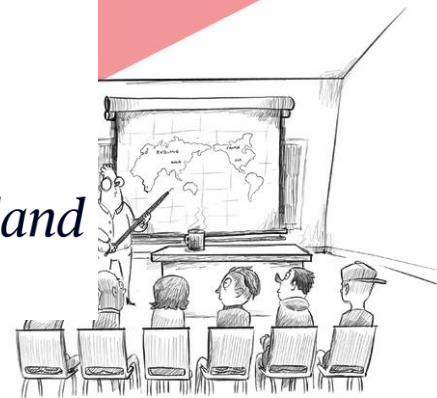
Avkolonisering splitter mellom «inkluderende» og «destruktivt»

Noen mener det handler om å inkludere undertrykte stemmer, andre mener det er ødeleggende for akademia. Avkolonisering er spørsmålet om hvem som former framtidens pensum.

PUBLISERT 17.10.2018 - 10:21 SIST OPPDATERT 17.10.2018 - 10:21

AVKOLONISERING AV AKADEMIA

HVORDAN DU KAN BIDRA TIL
AVKOLONISERING AV UNDERVISNING OG PENSUM

SAIH | Studentenes og Akademikernes
Internasjonale Hjelpesfond

Og nå?

Avkolonisering av akademia fra et samisk perspektiv

Kolonialisering

AF ASTRI DANKERTSEN

Når forskning avfeies som «koloninakk»

Det nytter ikke å gjemme seg bak statslønnen, akademisk frihet. Påstander må tåle møte med nordnorsk virkelighet

Research Publication

Den norske kolonialismen i Sápmi – metafor eller realitet?

Ivar Bjørklund

pp 222–234 • 11 December 2024 • <https://doi.org/10.18261/nnt.41.3-4.3>

Open access | Research Publication

Kolonialisme? Nordisk historieskriving om urfolk 1970–2021

Colonialism? Nordic Histories on Indigenous Peoples 1970–2021

Astri Andresen, Jukka Nyysönen, Søren Rud, and Teemu Ryymin

Universitet sendte hjem samiske levninger etter 150

For 150 år siden ble levningene av to samer gravd og tatt med til Lunds universitet. Lørdag kom de tilbake til Gammelstad utenfor Luleå i Nord-Sverige.

Litteratur om avkolonialisering og bibliotek

292 results from Web of Science Core Collection for:

decolon* (Topic) and library (All Fields)

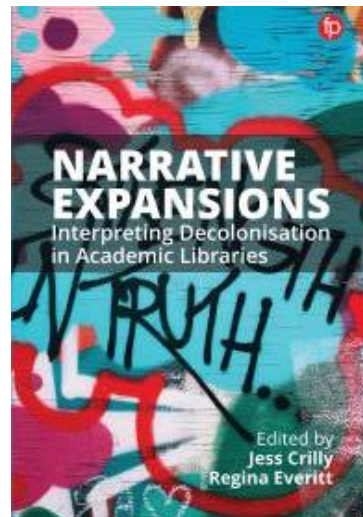
20 results from Web of Science Core Collection for:

decolon* (Topic) and "academic library*" (All Fields)

Avkolonialisering og FAGbibliotek

- Grunnleggende perspektiv: "Critical librarianship" + nyansert forståelse av nøytralitet
 - Også fagbibliotek vokst ut av og del av vestlige og nyliberale systemer - F.eks:
 - Samlingsarbeid og publiseringsystem (Blume & Roylance 2020)
 - Dewey systemet (Furner 2007; Thornton 2024)
- Case studier av tiltak:
 - Identifisere og pleie 'indigenous collections' (Macotta et.al 2024)
 - Samarbeide m. studenter for å diversifisere samlinger (Halliday et.al 2024, Hopkins et.al 2023)
 - Fokus på kunnskapsdiversitet i undervisning og studentveiledning (Xu 2024)

‘Avkolonialisering’ i relevant politikk? (++++)

Meld. St. 14

(2024–2025)

Melding til Stortinget

Sikker kunnskap i en usikker verden

DET KONGELIGE
KULTUR- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENT

Prop. 82 L

(2022–2023)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

om omsetning av bøker (bokloven)

Prop. 108 L

(2019–2020)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Lov om språk (språkløva)

Rom for demokrati og dannelse

Utvidet nasjonal bibliotekstrategi – ut 2025

Kulturdokument
Kunnskapsdepartementet

Strategi

Rom for demokrati og dannelse

Minister for Kultur og Likestilling: SVENN TORSVIK

Prop. 126 L

(2022–2023)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Lov om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven)

Meld. St. 5

(2022–2023)

Melding til Stortinget

Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023–2032

Sannhet og forsoning

– grunnlag for et oppgjør med forsoningspolitikk og urett mot samer, kvener/norskiner og skogfinner

RAPPORT TIL STORTINGET FRA SANNHETS- OG FORSONINGSKOMMISSIONEN
Avgitt til Stortingets presidentskap 01.06.2023

Strategi 2023–2030

KUNNSKAP
SOM FORMER

Eallju - Drivkraft i nord

Meld. St. 13

(2022–2023)

Melding til Stortinget

Samisk språk, kultur og samfunnsliv

Kompetanse og rekruttering i barnehage, grunnskole og høyere utdanning

Strategisk langtidsplan for Universitetsbiblioteket 2023–2026

STRATEGI 2023–2030

Universitetsbiblioteket

Strategi
2022–2026

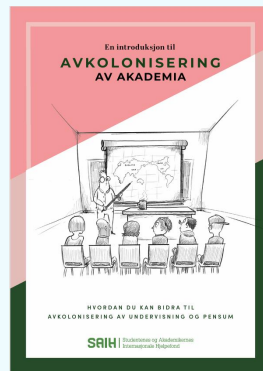

STRATEGI
2030

Sámi allaskuvla
Sámi University of Applied Sciences

‘Avkolonialisering’ i relevant politikk? (+++)

- (Av/de-)koloni*(sering)? →

- Mangfold, inkludering?

- Synlig og tydelig verdiprioritering fra regjeringen for akademia, og gjennomgående i biblioteks- og universitetsstrategier
- Det særlige fagansvaret for samisk/kvensk på de nordlige institusjonene synlig og tydelig

- *Mangfold* i bibliotek: i brukere, i formidling, i samlinger, litteratur og tekster
- *Mangfold* i UH-sektoren: studentmassen, (regionale) perspektiver, i fagmiljø/fakulteter/institutter, inn mot offentlig sektor, næringsliv og sivilsamfunn

Dokument 19 (2022-2023)

Sannhet og forsoning

– grunnlag for et oppgjør med forskningspolitikk og urett mot samer, kvener/norskfinner og skogfinner

RAPPORT TIL STORTINGET FRA SANNHETS- OG FORSONINGSKOMMISSIONEN
Angår Stortingets presidentskap 01.06.2023

Urfolkssamarbeid

Såmi allaskuvla har en særegen rolle i urfolkssamarbeidet. Såmi allaskuvla oppfyller de kravene som stilles til en urfolksinstitusjon ut fra WINHEC²s akkrediteringssystem. Denne anerkjennelsen bekrefter at Såmi allaskuvla sin virksomhet er grunnet på samiske språk, samisk tradisjonell kunnskap og samenes rettigheter som urfolk. Urfolkssamarbeidet skal også støtte akademisk og samfunnsmessig dekolonisering og forsoning.

Avkolonialisering/mangfold/urfolks- perspektiver i samlingsutvikling og undervisning – noen eksempler

Diversitet i samlinger

- Eksempler viser mangler: Mangelfulle samlinger av betydningsfulle ikke-vestlige akademikere
- Hvordan sikre diversitet?

PRISER OG PRISVINNERE

NOMINASJONER

ARRANGEMENTER

HOLBERGPRISEN I SKOLEN

OM HOLBERGPRISEN

[Hjem](#) — [Priser og prisvinnere](#) — [Holbergprisen](#) — Achille Mbembe

Achille Mbembe

Achille Mbembe. (Foto: Chanté Schatz, University of the Witwatersrand.)

Holbergprisen 2024 ble tildelt den kamerunske forskeren Achille Mbembe for hans banebrytende arbeid innen historie og politisk teori.

Holbergkomitéens begrunnelse

Achille Mbembe ble født i Kamerun i 1957 og oppnådde sin doktorgrad i 1989 ved Université Paris 1 (Pantheon Sorbonne), med en avhandling om antikolonial motstand i Kamerun. Mbembe er professor i historie og politikk ved Wits Institute for Social and Economic Research, University of the Witwatersrand. I perioden 1995 til 2000 var Mbembe generalsekretær ved CODESRIA (Council for the Development of Social Science Research in Africa). Han har innehatt en rekke stillinger ved ulike universiteter, som Berkeley, Columbia, Duke, Harvard og Yale. Mbembe har også vært gjesteprofessor ved Maison de la Science De L'Homme i Paris, og han har blitt utnevnt til æresdoktor ved flere universiteter.

Holbergprisen 2024

Wits Institute for Social and Economic Research (WiSER), University of the Witwatersrand

Sør-Afrika

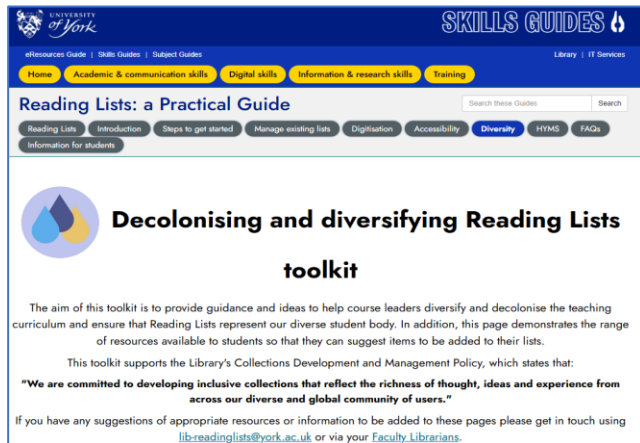
Biografi

Achille Mbembe (f. 1957) er professor i historie og politikk ved Wits Institute for Social and Economic Research, ved University of the Witwatersrand, Johannesburg. Han er også leder for Innovation Foundation for Democracy. Mbembe tok utdanningen sin i Kamerun og Frankrike, og oppnådde sin doktorgrad i 1989 ved Université Paris 1 (Pantheon Sorbonne), med en avhandling om antikolonial motstand i Kamerun.

Mbembe har undervist ved en rekke ulike universiteter i USA, inkludert Columbia University, University of Pennsylvania, University of California (Berkeley og Irvine), Yale University, Duke University og Harvard University. Han er tidligere vinner av Ernst Bloch-prisen og er medlem både i The American Academy og Arts and Sciences og The British Academy.

Mbembe er utnevnt som æresdoktor både ved Paris 8 Universitv i Frankrike. ved Catholic

Eksempler og etablerede ressourcer

UNIVERSITY of York SKILLS GUIDES

Resources Guide | Skills Guides | Subject Guides

Home Academic & communication skills Digital skills Information & research skills Training

Library | IT Services

Reading Lists: a Practical Guide

Reading Lists Introduction Steps to get started Manage existing lists Digitalisation Accessibility Diversity HYMS FAQs

Information for students

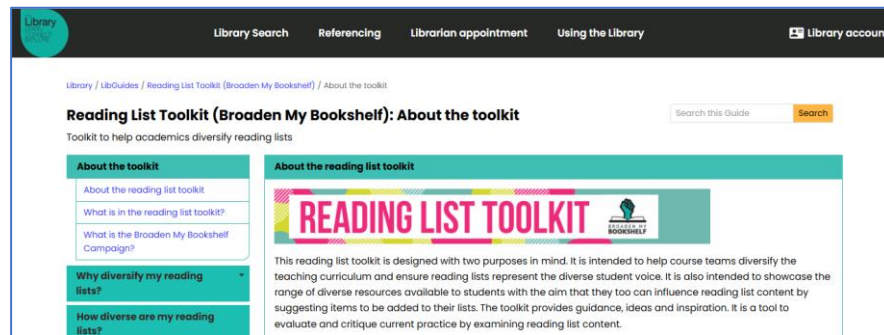
Decolonising and diversifying Reading Lists toolkit

The aim of this toolkit is to provide guidance and ideas to help course leaders diversify and decolonise the teaching curriculum and ensure that Reading Lists represent our diverse student body. In addition, this page demonstrates the range of resources available to students so that they can suggest items to be added to their lists.

This toolkit supports the Library's Collections Development and Management Policy, which states that:

"We are committed to developing inclusive collections that reflect the richness of thought, ideas and experience from across our diverse and global community of users."

If you have any suggestions of appropriate resources or information to be added to these pages please get in touch using lib-readinglists@york.ac.uk or via your [Faculty Librarians](#).

Library Search Referencing Librarian appointment Using the Library Library account

Library / LibGuides / Reading List Toolkit (Broaden My Bookshelf) / About the toolkit

Reading List Toolkit (Broaden My Bookshelf): About the toolkit

Toolkit to help academics diversify reading lists

Search this Guide Search

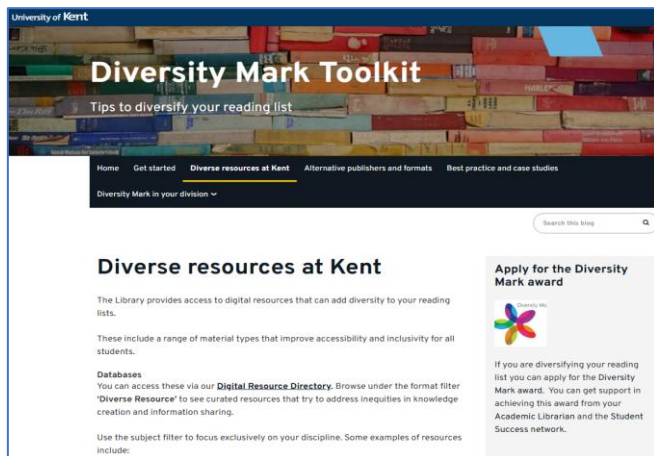
About the toolkit

About the reading list toolkit
What is in the reading list toolkit?
What is the Broaden My Bookshelf Campaign?

About the reading list toolkit

READING LIST TOOLKIT

This reading list toolkit is designed with two purposes in mind. It is intended to help course teams diversify the teaching curriculum and ensure reading lists represent the diverse student voice. It is also intended to showcase the range of diverse resources available to students with the aim that they too can influence reading list content by suggesting items to be added to their lists. The toolkit provides guidance, ideas and inspiration. It is a tool to evaluate and critique current practice by examining reading list content.

University of Kent

Diversity Mark Toolkit

Tips to diversify your reading list

Home Get started Diverse resources at Kent Alternative publishers and formats Best practice and case studies

Diversity Mark in your division

Diverse resources at Kent

The Library provides access to digital resources that can add diversity to your reading lists.

These include a range of material types that improve accessibility and inclusivity for all students.

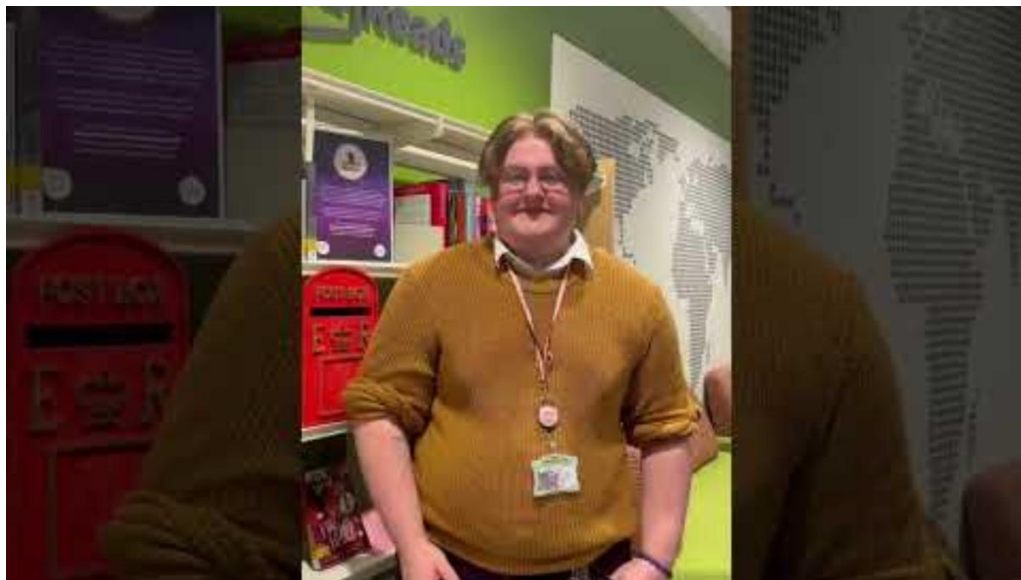
Databases

You can access these via our [Digital Resource Directory](#). Browse under the format filter 'Diverse Resource' to see curated resources that try to address inequities in knowledge creation and information sharing.

Use the subject filter to focus exclusively on your discipline. Some examples of resources include:

Apply for the Diversity Mark award

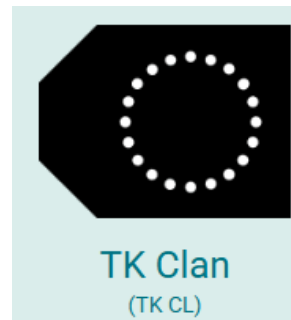
If you are diversifying your reading list you can apply for the Diversity Mark award. You can get support in achieving this award from your Academic Librarian and the Student Success network.

Forskningsdatahåndtering – urfolksdata

- Ulike initiativer for bevaring av urfolksrettigheter til data/kunnskap i åpen vitenskap-eraen
- CARE-prinsippene: Rammeverk for å sikre selvbestemmelse og verdibevaring i generering/bruk av urfolksdata
- Local Contexts: Traditional Knowledge og Biocultural Labels – UiT (og flere?) på ballen
 - Merkelapper for bla. data og annet materiale som gir premisser for deling og bruk
 - Knyttet til opprinnelse, protokoll og tillatelse
- Aktivitet i DataverseNO community'en om integrasjon med Local Contexts Hub og TK Labels

Rettsvitenskapelig forskning og utdanning

- Same- og urfolksrett har stor praktisk betydning for fokus på grønn energiutbygging (Ravna, 2025)
 - Belyst i Fosen og Ante Sara-sakene i HR og for FN
 - “Bør integreres i de juridiske masterprogrammene”
 - “Viktig for å ivareta en tillitsfull forsoningsprosess”
- UiT fakultetsstrategi: “Integrere samiske rettsspørsmål i flere rettsområder” og “bidra til utviklingen av samisk som rettspråk”

På tide med et samerettsløft i academia

Øyvind Ravna

Sist endret 10. mars 2025

Oppsummert

- Internasjonal bevegelse med ulike tolkninger og retninger – stadig relevant
- Avkolonialisering ikke kun inkludering - men oppgjør med skjeve globale strukturer og hierarkier
- Premiss - heller ikke fagbibliotek er fullstendig nøytrale
- Mange tiltak mulig, men lite systematisk (sam)arbeid i/mellom norske fagbibliotek?
 - Institusjonene i Nord tar tydelig ansvar
- Diversitet ekstra viktig pga. KI?

Fagkilder

Blume, R., & Roylance, A. (2020). Decolonization in collection development: Developing an authentic authorship workflow. *The Journal of Academic Librarianship*, 46(5), 102175.

Carroll, S, et al. (2020). The CARE Principles for Indigenous Data Governance. *Data Science Journal*, 19: XX, pp. 1–12. DOI: <https://doi.org/10.5334/dsj-2020-042>

Crilly, J., & Everitt, R. (Eds.). (2022). *Narrative expansions : Interpreting decolonisation in academic libraries*. Facet Publishing.

Furner, J. (2007). Dewey deracialized: A critical race-theoretic perspective. *KO Knowledge Organization*, 34(3), 144-168.

Halliday, K., Courage, K., Matthews, C., & Globerson, N. (2024). Decolonising and diversifying the Library through student partnerships. *New Review of Academic Librarianship*, 30(2–3), 153–167.

Jansen, J. (Ed.). (2019). *Decolonisation in universities: The politics of knowledge*. Wits University Press.

Mbembe, J.A. (2016). Decolonizing the university: New directions. *Arts and humanities in higher education*, 15(1), 29-45.

Mocatta, A., Stoker, R., & McIntosh, L. (2024). A Methodology for Surveying Indigenous Collections at an Australian Academic Library. *New Review of Academic Librarianship*, 30(2–3), 168–190.

Patel, D., & Appleton, L. (2024). Diversifying, Decentering and Decolonizing Academic Libraries. *New Review of Academic Librarianship*, 30(2–3), 107–111.

Thornton, L. (2024). How Did We Get Here? Race and Ethnicity in Dewey Decimal Classification. *Knowledge Organization*, 51(6).

Xu, L. (2024). Information Literacy through the Lens of Epistemic Justice: Centering the Missing and Unheard Voices of Marginalized Groups. *New Review of Academic Librarianship*, 30(2–3), 219–234.

uib.no